

BUTLLETI

DEL GRUP D'ESTUDIS SITGETANS

Any XIV

Febrer 1990

N.º 51

Entorn de la comèdia «La Malvasia de Sitges»

RAFAEL FONT I FARRAN

L'AUTOR

Per evocar el tan interessant personatge d'en Francesc de Sales Vidal i Torrents, escriptor que honora la seva ciutat nadiu de Vilanova i la Geltrú, i per situar la seva obra mestra «La Malvasia de Sitges», ens referirem breument a la situació del teatre català a les darreries del segle passat.

Abans que la Renaixença catalana es manifestés també a l'escena, el teatre a Barcelona i a tot Catalunya era fet sobretot en llengua castellana. A vegades, després d'una obra en castellà era interpretada, com a fi de festa, una peça en català, però sempre de to còmic. Semblava gairebé que el català a un escenari era només bo per a fer riure la gent i encara sense massa finor. S'arribà en aquest terreny a una disposició d'un governador civil ordenant que a les obres teatrals en català un personatge, si més no, havia d'expressar-se en castellà. Naturalment, els nostres autors d'aleshores reaccionaren fent que aquell personatge «castellanoparlant» fos el de més poc cabal, l'enze de la peça, per dir-ho en poques paraules.

Eren els temps de l'autor-intèrpret Josep Robrenyo, escriptor que simbòlicament moria mentre venia al món la figura de Frederic Soler «Pitarra», un dels grans creadors del Teatre català del nostre temps. Serà justament a través d'en Pitarra que ens trobarem amb la destacada personalitat d'en Vidal i Torrents. Frederic Soler, a més de ser conegudíssim com a autor teatral, amb obres que a vegades eren representades a cases particulars, segons costums d'aleshores, era també una silueta popularíssima a Barcelona. Rellotger d'ofici, va conservar tota la vida aquest treball malgrat els seus èxits com autor. Va regentar més de deu anys el barceloní Teatre Romea. A la rebotiga d'en Pitarra, al carrer d'Avinyó, es reunia una famosa tertúlia d'escriptors, polítics, músics, lletraferits i pintors, tots més o menys d'idees avançades. A dita rebotiga es cuinaven molts dels periòdics satírics que sortien i desapareixien segons les circumstàncies. Això ens situa ja a l'ambient d'aquella mena d'institució, de la qual tan bé ens ha parlat Josep Maria Pòblet en el seu llibre sobre la Barcelona dels temps d'en Pitarra. Com a detall curiós esmentarem que en l'actualitat la rebotiga pitarresca es manté gràcies a la cura de la família Sogas, que té un restaurant en dit local.

A més dels contertulians que residien a la mateixa Barcelona, acudien també al taller d'en Pitarra intel·lectuals de comarques com l'arenenc Josep M. Arnau, que va ser l'iniciador d'un estil de comèdia catalana, el tarragoní Pere A. Torres i finalment el vilanoví Francesc de Sales Vidal i Torrents, del qual Pòblet diu

que va escriure una comèdia modelica, «La Malvasia de Sitges». L'acció té lloc a Sitges l'any 1866. L'obra va ser estrenada amb gran èxit i fou representada durant molts anys. Arran d'un article meu a l'«Eco» sobre aquesta obra de colorit tan sitgetà, un amic lector, d'edat sens dubte ben avançada, va escriure una carta al nostre setmanari, donant detalls sobre la carrera de «La Malvasia» als escenaris. Recordava, per exemple, que cap a l'any 1899 el seu pare, director d'un teatre barceloní, va escollir «La Malvasia de Sitges» per una representació d'homenatge que se li feia. L'obra de Vidal i Torrents va obtenir un gran èxit i fou representada a la temporada següent.

Sobre la pròpia personalitat de l'escriptor vilanoví podem dir que va viure sempre a Vilanova i la Geltrú, on havia nascut el primer de novembre de 1819 i on va morir el 29 de juliol de 1878. Va ser un temps alcalde-president de l'ajuntament. L'any 1855 fundà el periòdic «El Eco de Villanueva» i l'any 1860 va formar part del «Diario» de la mateixa ciutat, que encara es publica. Aquestes dades, tretes de la «Historia de Villanueva y la Geltrú» de Josep Coroleu, ens han estat facilitades per l'amic Rafael Casanovas, que m'ha facilitat també un valuós exemplar de «La Malvasia de Sitges», editat l'any 1899 per la biblioteca «Lo Teatre Regional». Totes les obres de Vidal —cofundador, doncs, del teatre català— foren interpretades pels principals actors d'aquells temps, com Tutau, Fuentes, Gervasi Roca, etc. Breu: en Vidal i Torrents fou una figura de primer pla del teatre català renaixent. Molt gràficament, aquest fet ens el mostra un dibuix satíric sobre la situació d'anèmia que sofria ja el teatre català. Hom hi veu el bo i millor dels autors teatrals d'aquell temps entorn d'un Pitarra disfressat de dida i que dóna al nen que afigura el teatre català una cullera de reconstituent. En aquest grup d'escriptors, figura en Francesc de Sales Vidal. Se'l coneix, dempeus i a la dreta del grup, perquè porta a la butxaca, també com a reconstituent, una ampolla de la cèlebre malvasia sitgetana, encara que Sitges està escrit amb jota. En Vidal era un home més aviat gran, amb una negra i frondosa barba. Entre els seus companys del dibuix publicat a l'almanac humorístic del periòdic «Lo Xanguet», figuren entorn d'en Pitarra, homes com Ferrer i Codina, Narcís Company, Josep M. Arnau, Francesc Campodon, Vidal i Valenciano, Conrad Roure i Manuel Angelon. Entre tots representen una època del teatre nostrat. Aquest dibuix, de mida molt més petita, l'havíem vist al llibre de Josep M. Pòblet. El detall de la botella de malvasia era impossible de llegir. Ara hem pogut situar en Sales gràcies al detall de la botella del nostre vi sitgetà, el diari «Avui» ha publicat, molt més gran.

l'esmentat dibuix, per il·lustrar un interessant estudi sobre el teatre del segle XIX del senyor Xavier Fàbregas, cap del departament d'investigació de l'Institut del teatre.

Al setmanari sitgetà «La Punta» del 8 de gener de 1928, un article sobre Vidal evoca la representació de «La Malvasia de Sitges» feta al Prado l'estiu del 1927, de què parlarem després, i es dona a continuació la llista completa de les obres de l'autor vilanoví facilitada pel seu fill polític Manuel Creus. Aquesta llista és la següent, que us copiaré, malgrat ser una mica llarga, perquè us feu una idea de l'amplada i varietat de la producció del nostre autor, gairebé tota en català: «Tempestades del alma» (3 actes), «Una noia com un sol» (un acte, de caire vilanoví), «Un engany a mitges» (un acte), «La Marquesa de Javalquinto» (3 actes), «Els de fora i els de dins» (un acte), «L'ajuda de Déu» (un acte), «La Sileta de Gelida» (dos actes), «La mà del Cel» (un acte), «La Reina de les Criades» (un acte), «La Malvasia de Sitges», primera part (dos actes), «La Malvasia», segona part (dos actes). Sobre aquesta segona part, molt desconeguda, parlarem més avall. Continuem la llista de les obres: «La voluntat de l'Antònia» (un acte), «Lo mirall del jugador» (tres actes), «La gàbia de la cotorra» (tres actes), «Don Gervasi» (tres actes), «Aridez y fertilidad» (un acte), «Una actriu en miniatura» (un acte), «Jovent del dia» (tres actes), obra pòstuma. Vidal va escriure també algunes sarsueles: «Entre Campany i Figueres» (dos actes), «Pauleta la planxadora» (dos actes) i «L'Andreu de Montanyans» (dos actes). Totes les sarsueles amb música del notable compositor vilanoví Antoni Urgellés.

Com es pot veure, aquesta producció dramàtica no pot ser més nodrida en tots els gèneres, i causa admiració la freqüència de totes les obres, la pintura exacta dels costums i la vigoria dels personatges. Com escrivia el gener del 1928, en el setmanari sitgetà «La Punta», dirigit pel meu pare Rafel Font i Torralbas, en Vidal era un prodigiós estil·lista que sabia donar a les seves comèdies un caire tan apropiat que veritablement enamora. L'article indica que la cèlebre «Malvasia de Sitges» era encara representada aleshores, fa seixanta anys, amb tan gran èxit com si fos escrita ara mateix. Se'n publicaren dotze edicions, cosa que s'ha donat en poques obres teatrals. Les altres obres de l'autor vilanoví estaven ja esgotades gairebé totes, i per això «La Punta» demanava a la casa Bonavia, que editava la col·lecció L'Escena Catalana, que en publiqués noves edicions.

L'OBRA

I anem ja ara concretament a l'obra, tan sitgetana i en vers, d'en Vidal, que tenim aquí gràcies a l'esmentat opuscle de «Lo Teatre Regional». Se'ns diu tot seguit que l'acció té lloc a Sitges l'any 1866, com hem esmentat ja. Els personatges són la Tecla, dona de molta empena i autoritat i que a casa seva és més aviat la que mana. Diguem-ho francament: és ella la que porta els pantalons. Per la seva energia i caràcter el poble l'anomena «La Malvasia de Sitges». El seu marit Bartomeu és un home de pau i tranquil·litat, que en el fons està encantat de tenir per muller aquella torrentada autoritària. D'això en diem un calçasses.

Els dos tenen una tenda de queviures, que és on es desenvolupa tota l'acció. El decorat ens és descrit de la següent manera: una porta que dona al carrer, una altra a les habitacions interiors, al fons un taulell de noguera, sobre el

qual es veuen les coses que cal per a vendre l'oli a la menuda, i junt al taulell una porta que dona al pati. Penjats a les parets hi haurà bacallans, congres, alls, etc., i als angles de l'escenari sacs de blat i garrofes, senalles amb llegums. Un violí penjat a un clau prop del taulell, un banc i un parell de cadires. És tot un poema del Sitges d'aquell temps. Tot això, crec, ja fa un ambient casolà.

Els altres personatges són l'americano don Salvador, pronunciat Salvadó, home que no s'ha casat mai i que ja amb anys voldria trobar una companya per a la seva vellesa. La Marieta, filla de la Tecla i en Bartomeu, noia casadora però que estima un jovenot, en Rafelet, més ric d'il·lusions i d'amor que de diners. Hi ha encara el fill de la casa, en Pauet, que és l'eixerit de la família. Es tracta de personatges diríem clàssics al teatre: la donassa, el marit tranquil, els joves que s'estimen, l'home ric que la senyora dona voldria per a gendre i el «figaro» podríem dir, el manella que tot ho belluga. Un dels mèrits d'en Francesc de Sales Vidal és d'haver adaptat aquest clàssic conjunt humà a l'ambient ben concret i ben exposat del Sitges del segle passat.

La peça comença amb en Pauet que guarda la botiga, car la família ha anat al Vinyet i el xicot s'impacienta car troba que

«el Vinyet no és pas tan lluny,
quantes vegades hi vaig
en menys de cinc minuts».

El noi pensa que hauria estat millor tancar la botiga. Cap client no ha vingut car un adagi conegut diu que les dones de Sitges no fan foc per no fer fum. El noi creu que seria millor anar tots a Barcelona on el comerç és segur, però és clar la mare no ho vol, car desitja casar la filla amb algun americano ric. Entra en Rafelet i parla al seu amic de l'amor que sent per la seva germana Marieta. A ell qui li fa por és la Tecla, però el germanet diu que a la seva mare ell ja la posarà mansa. En canvi, l'enamorat no té cap por del pare i diu:

«Ton pare és un bon janot:
no fa mal ni al pa que menja».

I en Pauet comenta:

«Sí, de gaire alt no despenja».

I fent-se ja l'advocat entremaliat dels amors de la seva germana en Pauet pregunta:

«Si estàs segur que t'estima ma germana...

RAFELET: «Així ho crec».

PAUET: «Doncs no et donguis cap rosec
que qui estima bé s'arrima».

En Rafelet se'n vol anar, però veu que arriben la Tecla i la seva filla. El Pauet l'amaga fent-lo entrar al pati.

La Tecla i la seva filla vénen del Vinyet. La pobra dona, acalorada, està indignada car la filla ha donat un desaire a don Salvador, el ric americano que ella voldria per gendre. La Tecla explica:

«Quan sortíem del sermó
ha vingut don Salvador
y ens a dat l'aigua beneïda.
D'un home tan ben disposat
agraint jo la finesa
tot seguit li he presa».

En canvi, la Marieta li ha dit que gràcies, i la Tecla comenta:

«Però tu, amb molt descaro,
sense prendre'n'hi una mica
has ficat la mà a la pica».

La Tecla parla que els marits s'han d'agafar quan es presenten:

«Vaig tenir partits molt grans:
botiguers, americans,
un oficial, un notari».

Però finalment, si no em caso amb en Bartomeu em quedo per a vestir sants!

El germà prou defensa la candidatura d'en Rafelet, que tampoc no és tan pelat com això, però la Tecla creu que tot plegat no és res al costat del patrimoni de don Salvador que

«... té fragates,
i té negres, té mulates
o almenys hi trafica».

La Marieta opina que si almenys parlés com nosaltres, i la Tecla puja per a afuixar-se la cotilla. A l'escena següent, en Pauet comenta encara amb el seu amic Rafelet:

«No és una vergonya
que un vellot mal vist
s'emporti una noia
només perquè és ric...?»

A continuació hi ha l'escena dels enamorats. En Rafelet diu a la seva aimada:

«Què poc m'ho pensava
sé avui tan felís!
Quan allà al Vinyet
entre aquell gentiu
t'he vist tan plorosa,
tan trista t'he vist».

I la Marieta aclareix:

«És que m'ha donat
la mare un pessic
tal com m'ha fet veure
estrelles a mils,
perquè jo et mirava
i em veies tu a mi».

La Marieta diu al seu enamorat:

«Te toca el manar
i em toca obeir».

I el Rafelet:

«Doncs avui mateix
per més que hi hagi crits
digues a ta mare
sense retintins
que no el vols a ell
perquè em vols a mi.
Jo ho diré a ton pare
i si acàs obtinc
el consentiment».

I la Marieta:

«No et darà el permís
sense que ella digui».

Entren després a escena en Bartomeu, marit de la Tecla, i l'americano don Salvador, nom

que cal pronunciar a la cubana: Salvadó, amb fort accent final. Don Salvador atabala el que voldria que fos el seu futur sogre amb el seu castellà-cubà molt particular, que el pobre Bartomeu comprèn ben poc. En tot cas, es tracta de parlar del casament de la Marieta amb don Salvadó. Però en Bartomeu sap que de tot això cal que el pretendent en parli amb la Tecla i diu:

«Vol que li digui amb franquesa,
no l'entenc d'una paraula.
La Tecla vindrà i li entaula
el que vol, que és molt entesa.
Jo per ma part sempre deixo
que arregli al seu gust les salses,
sí, se m'ha posat les calces
perquè veu que no serveixo».

I don Salvadó, que comprèn bé les coses li diu:

«Miren, eso no me espanta
por allá también se ve.
Ay camarà está Usted
así a la zumba y aguanta».

I per donar ànim a en Bartomeu li allarga un cigar i li diu:

«Pues métase Vd. aquí dentro
que es de la Vuelta de Abajo».

La Vuelta de Abajo o Vuelta abajo és la regió cubana productora del millor tabac, que he tingut l'ocasió de visitar.

Amb aquestes arriba la Tecla, tota plena de compliments per a l'americano, i fan venir també la Marieta, tota plorosa. Per això don Salvadó comenta:

«No sé yo en lo que consiste,
que miren eso está triste».

Però la Tecla explica que això es deu a la pròpia innocència de la noia. Afegeix, que la gent parla del prometatge entre don Salvador i la Marieta:

«La enveja, don Salvadó,
com no tenen res que fer
parlen de mi i de vostè
de la noia i el rector».

Pel que don Salvadó troba que

«le han dado pica-pica
a esta villa parlaora.
Qué manera de jablá
i qué modo de fingí».

I com que la Tecla el punxa i li diu que pel poble

«... cuatro mosses
que rabien per marit,
fins diuen que no és or
tot el que llueix; que vostè
per allá América hi té
algun tràfec».

Ve l'escena de lluïment de l'actor, que explica d'un tret la seva vida a Cuba:

«Yo me largué de esta tierra
cuando diez años tenía:
llegué a Cuba y al otro día
me interné jacia la sierra.
Un pariente algo lejano

que me yamó había muerto.
Y heme aquí en un desierto
comiendo queso de mano».

El xicot va començar a vendre coses, algunes
que és difícil de saber què eren, com alajú,
galleticas, viscochao y majarete y fufú, café
cecerro, ñame, zambúmbia i tabaco

«y aunque me criaba flaco
ganaba mucho dinero».

Sobretot que també traficava amb la compra
i venda de negres. Ja ric, ha tornat a Sitges
després de deixar el negoci a mans de

«taita Juan
que es un viejo muy honrao».

Per tallar aquesta escena de prometatge for-
çat, en Pauet se n'ha pensat una de bona: fa
creure que hi ha foc a casa de don Salvadó.
Enmig d'un gran moviment escènic, l'americano
no surt esverat cap a casa seva, mentre el noi
es trenca de riure per la broma que li ha gastat.

El segon acte comença amb una cridòria de
la Tecla al seu fill, el qual diu que es tracta
d'un malentès. Algú li va dir que hi havia foc a
l'olla i ell diu que va interpretar que era a casa
de l'americano.

Després arriba en Rafelet, amb el pretext de
comprar grans, però per parlar amb la Tecla
del seu amor per la Marieta. El diàleg és molt
fort, davant del neguit del pobre marit. La Tecla
diu que li agafarà un treball, però en Rafelet
que s'ha llançat a fons, afirma que tot seria
diferent

«Si per comptes de portar-vos
amor pur, amor immens,
un cor noble, un cor lleial
us portés vestits de seda
cortinatges i miralls,
i candelabros de plata,
i arracades de brillants».

Al pobre marit que considera que

«si l'estima la noia
què hi podràs fer tu, veiam»,

la Tecla contesta: Mira, mira Bartomeu,
que ja me'n tens fins aquí dalt».

Però a força de sentir cridar la seva dona,
Bartomeu comença a revifar-se i declara:

«Tu també m'hi tens a mi
i a l'últim conseguiràs
que em recordi que sóc home
i no em deixaré manar».

I tal dit tal fet. Entra aleshores la filla la
qual declara el seu amor per en Rafelet. La po-
bre Tecla es veu desbordada i diu al seu marit:

«Home, mata'm, si així et plau».

I al seu marit, que diu que avui mateix dirà
a don Salvadó el que fa al cas, la Tecla diu tris-
tament:

«Verge santa, a quin temps hem arribat».

La dona i la filla surten d'escena, mentre arri-
ba l'americano i l'atribolat Bartomeu es diu a
ell mateix:

«A veure com anirà,
vós que sou el patró meu,
gloriós sant Bartomeu».

Però entre el castellà, tan particular de l'ame-
ricano, i la migrada comprensió d'en Bartomeu,
el diàleg és difícil, pel que don Salvadó reclama
la presència de la Tecla

«La senyora aquí la espero,
ella me cae lliero
y usted me cae pesao».

Però els que entren són en Rafelet i el germà.
Tots s'expliquen. El pobre Salvadó acaba de
comprendre la intriga de la Tecla i diu:

«La niña a mi me gustó,
y la verdad lo creí.
La Tecla dijo que sí
y ella no dijo que no».

Però finalment afegeix com a conclusió:

«Pues eso es una partida
digna sólo de viyanos.
Si por mí no ha de haber riña
quése usted con la niña
y estamos toos a manos».

Amb tot això arriba la Tecla, que diu a en
Rafelet que se'n vagi, que a casa hi està de més,
però en Bartomeu proclama que:

«A casa sols mano jo
tot és meu, tu no hi tens res».

Però la Tecla planta encara la cara i diu:

«Mira com es formalisa,
si sembla un rei absolut.
Si no fos per mi, llanut
no portaries camisa».

I dirigint-se a don Salvadó li confirma:

«I per més que aquí es divulgui
i parli aquest bonaboia,
jo li juro que la noia
es casarà amb qui jo vulgui».

Però amb tot això entra la Marieta, que diu
que la seva mare la vol matar si no diu que sí
a don Salvadó. Aquest finalment ha comprès
el manifestar de la Tecla. Aquesta esriu de
don Salvadó dient:

«Vostè pot bé enraonar, que ha quedat lluit».

Però l'americano les hi canta clares:

«Si yo me salvo de usted
todo lo demás no es na».

I posat ja a ser generós, l'americano diu pri-
mer a la Tecla:

«Yo a usted le regalo un loro,
dos monos y una cotorra,
y a Rafael para que corra,
veinticinco onzas de oro».

Ell pensa ara que estarà millor a Cuba, on no
li fan cap mala jugada:

«Allà estoy mucho mejó
me llaman No Salvadó
y me llaman Su Mercé».

Y dirigint-se, en conclusió, al pare Bartomeu i al promès Rafelet els recomana:

«Camará, y usté y los dos,
haganla siempre dichosa,
que es bonita cual la rosa,
Seña Tecla, ita con Dios».

Ve l'escena final de l'esclat de la Tecla, que es queixa al seu marit:

«Pocs modos com em trepitges.
Fóssim deu anys en endarrera
ja t'hauria ensenyat qui era
la Malvasia de Sitges».

Mes al marit, revifat, comenta:

«Però ara està esbravada».

I això és ja cap al final de l'obra, que com podeu veure és una molt bona comèdia. És cert que el seu tema no és cap innovació dins l'art teatral: la dona dictadora, el marit passiu, el minyó eixerit, els enamorats de sempre i el vellot ric però encara amb il·lusions al cor. Tot això és cert, però el que també és cert és que aquest assumpte bàsic és tractat per l'autor amb un bon sentit de les situacions d'escena i amb uns versos de molt bon empassar, cosa que mostra en ell un temperament de comediògraf de gran talent. Però sobretot, sobretot és que en Sales ha situat magníficament la intriga en el Sitges pre-rusinyolià de mitjans del segle passat aquell poblet de pagès i mariner de tant encant, i que les siluetes que ens presenta tenen un to sitgetà de cap a peus per damunt de la universalitat de la seva comèdia.

(continuarà)

Història dels gegants de la Vila de Sitges (i 4)

MIQUEL MARZAL I ORTIZ

POESIES, O FRAGMENTS D'ELLES, DEDICADES ALS NOSTRES GEGANTS

Els gegants com sempre
van al davant,
la geganta presumida
airosa va dansant.

(MIQUEL LLUMBART:

Fragment de la poesia «L'alegria d'un poble»)

Para la próxima Fiesta
Sitges tendrá tres gigantes
porque la gigante ha llegado
en estado interesante.

(ANGEL GANIVET)

Els gegants la presideixen
amb el seu serè posat...

(Fragment de la poesia «Matinal de Sitges»)

El gegant i la geganta
passen tibats i lleugers.

(DICK:

Fragment de la poesia «Repics de Festa Major»)

Però Déu, benevolent, guaita
la tristor dels sitgetans.
Ha hagut d'emmurdrir la gaita
que fa airosos els gegants.

(J. M. F.:

Fragment de la poesia «Corpus a Sitges enguany»)

Els gegants de Sitges
són molt reforçats:
ell té la mà dura
per fer disbarats,
un ceptre magnífic,
la corona d'or,
la barba ben negra
i els ulls de voltor.

Turgències a ella
li plau exhibir,
i de pedreries
no en sap pas la fi:
a les arracades,
als braços, al pit,

a dalt la tannara
i al rinxol brunyit.

En venir la festa,
tres dies abans,
pentinen i arriben
el cap dels gegants,
i per la finestra,
davant del Mercat
es veu la toaleta
de cada magnat.

Quan les gralles seques
els van a buscar,
la geganta porta
un pom a la mà,
i el gegant fa fressa
amb el medalló,
guanyat al certamen
del temps d'en Cambó.

Tot el vel de tristesa
s'esquinça amb el gest
dels alts personatges
de caire xalest,
i emplen els àmbits
i afuen els vents
les velles tonades
de tocs estridents.

Gegant i geganta
voltegen els vals
o bé la pavana
amb passes reials,
i al Cap de la Vila
que n'és també el cor,
teixeix la parella
colloquis d'amor.

I al pas de l'ensenyà
de l'inclit Patró,
sortint de l'Ofici
i a la Processó
canvien per una
figura formal
el ritus alegre
de la Matinal.

(SALVADOR SOLER FORMENT:

Poesia «Els gegants de Sitges»)

Pel mig del Cap de la Vila
passarà la Processó.
El gegant i la geganta
ballaran uns rigodons.

(J. A. RICARD FORMENT:

Fragment de la poesia «Pregó de Festa Major»)

Com de puntetes si caminant,
surt la geganta, balla que balla,
formant parella amb el seu gegant
per alegria de la quitxalla.

(JOSEP M.ª FARRERONS:

Fragment de la poesia «Festa Major de Sitges»)

FONTS CONSULTADES

Impreses:

Eco de Sitges 26-VIII-1888. Crónica Local.
Eco de Sitges 8-VIII-1897. Crónica Local.
Eco de Sitges 15-VIII-1897. Crónica Local.
Eco de Sitges 22-VIII-1897. Crónica Local.
Eco de Sitges 7-VIII-1910. Crónica Local.
Eco de Sitges 13-VI-1915. «Els Gegants». Records de la infància de Joan Desplà.
Eco de Sitges 29-VIII-1965. «Els geganters», anònim.
Eco de Sitges 8-VI-1975. «Gegants nous», Rafael Casanova.
Eco de Sitges 12-VI-1975. «La Festa Major de Sant Pere», anònim.
Eco de Sitges 14-VII-1979. «Els gegants d'en Querol», A.B.P.
Eco de Sitges 18-VIII-1979. «Cosas que canta el pueblo a sus antiguos gigantes recordados», de Carlos Ballester.
Eco de Sitges 7-II-1981. «Usted puede coope-
rar», Rafael Casanova.
Eco de Sitges 27-IV-1985. «Restauració dels gegants moros», A.B.P.
Eco de Sitges 1-VI-1985. «Prohibició dels gegants per part de Carles III», article d'un gegan-

ter. Manifest Arxiu Bisbat tom III, pàgina 323. Anys 1778-1781.

Eco de Sitges 6-IX-1986. «L'Agrupació de Balls Populars homenatja a l'Eco».

Eco de Sitges 6-IX-1986. «Jo, el gegant», Jordi, el gegant de la vila.

Programa Festa Major, agost de 1949: «Pregó de la Festa Major», J. A. Ricard Forment.

Programa Festa Major, agost de 1952: «Els gegants de Sitges», Salvador Soler Forment.

Programa Festa Major, de 1955: «Festa Major de Sitges», Josep M.ª Farrerons.

Programa Festa Major, de 1957: Escrit de Rafael Casanova.

Programa Festa Major, agost de 1961: Escrit de Rafael Casanova. «Repics de Festa Major», Dick. «Corpus a Sitges enguany», J. M.^a F.

Programa Festa Major, agost de 1963: escrit anònim.

Programa Festa Major, agost de 1968: escrit anònim.

Programa Festa Major, agost de 1969: escrit anònim.

Programa Festa Major, agost de 1971: «Matinal a Sitges».

Programa Festa Major, agost de 1972: escrit anònim.

Programa Festa Major, agost de 1974: Escrit sobre cada ball popular. «Els gegants», escrit anònim.

Programa Festa Major, agost de 1981: escrit anònim.

Programa d'actes de la solemnia arribada dels gegants moros el 1979.

Han proporcionat informacions relacionades amb els gegants de la nostra vila:

Ricard Baqués Marín (geganter), Antoni Parra Sàez (geganter), Lluís Lago Farreras (geganter), Antoni Vigó Julià (geganter), Joan Oliver Ràfols (graller), Joan Carbonell Rallo, Teresa Sánchez (modista), Carme Pons (modista), Agustí Albors Soler (dibuixant), Pere Garcia Suñé (geganter), Núria Bosc i Viñas.

Agrupació de Balls Populars de Sitges.

Amèrica i els sitgetans (8)

PERE SERRAMALERA I COSP

CAPÍTOL IV (Continuació)

Any 1823

29 de gener. En la parroquial església de la vila de Sitges, Bisbat de Barcelona, se ha celebrat lo funeral de cos present, novena i cap d'any, per l'ànima del «quondam» JOAN FEBRER i PASQUAL, comerciant, natural de esta parròquia, fill de Pau Febrer i Pujol, pagès i de Teresa Pasqual, casats, «que d'edat de 56 anys morí en Cuba en la Amèrica, el 5 d'octubre de 1822 segons consta en la carta d'avís que envià Agustí Robert i Febrer, comerciant, nebot del present difunt a sa mare Maria Teresa Robert i Febrer, vídua en fecha de 15 d'octubre de 1882; dit dia... amb assistència de 12 presbíters» (id. id. fol. 237).

20 de gener. ... «quondam» MAGÍ SAGARRA i QUADRAS, comerciant, natural de la present parròquia, fill de Joan Sagarra i de Josepa Quadras, casats, «que d'edat de 40 anys morí en la ciutat de Cuba en la Amèrica, als 24 de juny

de 1820, segons avís a la mare del difunt; dia dia se li... amb assistència de 12 presbíters» (id. id. fol. 236).

18 de març. ... «quondam» CRISTÒFOL PUIG i MASÓ, comerciant, natural de esta parròquia, fill de Cristòfol Puig i Aravitz i de Maria Masó i Estench, casats, marit que era de Serafina Romeu i Benaprés, «que d'edat de 49 anys, morí en La Habana als... d'agost de 1822 segons relació feta des de allí als parents de esta; se han celebrat...» (id. id. id. fol. 237 v.).

21 de juny. ... «quondam» FRANCESC RODÉS i RAVENTÓS, patró, natural de esta parròquia, fill que era de Josep Rodés, pagès i de Tecla Raventós, casats, marit que era de Rita Masó i Benaprés, «que d'edat de 51 anys fou mort en la Amèrica d'un tir de fusill que li tiraren los Negros, segons relació dirigida a la sua vídua; dit dia se li... amb assistència de 12 presbíters» (id. id. id. fulls a part, a l'acabament).

Any 1824

5 de maig. En l'església parroquial de la vila de Sitges, Bisbat de Barcelona, se ha celebrat lo funeral de cos present, novena i cap d'any, per l'ànima del «quondam» ANTON GRAU i FONT, solter, natural de la present parròquia, fill de Manuel Grau i de Gertrudis Font, casats, «que d'edat de 35 anys morí el dia 6 de setembre de 1823, en la ciutat de Santiago de Cuba, segons consta en la carta que rebé D. Josep Batlle i Carreó, son cunyat; dit dia... amb assistència de 13 presbíters» (id. id. id. fol. 255 v.).

1 de juny. En la ... «quondam» BERNAT ROBERT i PORTAS, natural de esta parròquia, fill que era de Josep Robert i de Peregrina Portas, casats, marit que era de Maria Duran, «que d'edat de 34 anys morí negat en les aigües de Moreria; venia de pasatger des de Puerto Rico en lo bergantí goleta "Carolina" i se rebé esta notícia per un mariner que venia en sa companyia, que se salvà i ell mateix lo enterrà; esta mateixa notícia ha donat lo dueny del barco en Barcelona; dit dia... amb assistència de 13 sacerdots» (id. id. id. fol. 256).

30 de setembre. ... «quondam» JOSEP FORMOSA i JOVÉ, comerciant, natural de la present parròquia, fill de Jaume Formosa i de Caterina José, casats, marit que era de Maria Teresa Figueras, «que d'edat de 60 anys, morí el 26 de setembre de 1821 en la ciutat de Cuba en la Amèrica; dit dia... amb assistència de 13 presbíters» (id. id. id. fol. 260 v.).

7 de desembre. En la ... «quondam» BARTOMEU VILANOVA I BALLESTER, natural de la present parròquia, fill que era de Salvador Vilanova i de Caterina Ballester, casats, «que per motiu de no haver rebut notícies del mateix per més de vint anys i haver practicat varies diligències per saberne quelcom, se creu mort en la isla de La aHbana; dit dia... amb assistència de 13 presbíters» (id. id. id. fol. 263 v.).

10 de desembre. En la... «quondam» MANUEL MESTRE i ROIG, natural de la present parròquia, fill que era de Joan Mestre i de Francisca Roig, casats, marit que era de Josefina Sinerol, «que segons se creu morí en alta mar venint de Amèrica, segons notícies positives de haver naufragat el barco en què venia; dit dia... amb assistència de 12 sacerdots» (id. id. id. fol. 264).

13 de desembre. ... «quondam» JOAN BATLLE i BORI, natural de la present parròquia, fill que era de Joan Batlle i de Rosalia Bori, casats, «que d'edat de ... anys, se creu mort en Amèrica; dit dia se li... amb assistència de 10 sacerdots» (id. id. id. fol. 264).

Any 1825

19 de gener. ... «quondam» ANTON CATASUS, natural de la present parròquia, solter, «que d'edat de 40 anys morí ofegat en les aigües de Buenos Aires en lo any passat de 1824, segons notícies positives adquirides; dites funcions se han celebrat amb l'assistència de 11 sacerdots» (id. id. id. fol. 266).

23 de febrer. Se ha celebrat en la església parroquial de la vila de Sitges, Bisbat de Barcelona, lo funeral de cos present, novena i cap d'any, per l'ànima del «quondam» MANUEL

SARIOL i ALDIVERT, natural de esta parròquia, marit que era de Cecília Selva, «que d'edat de ... anys morí a l'octubre de l'any pròxim passat en la ciutat de Cuba en la Amèrica; dit dia... amb assistència de 12 sacerdots» (id. id. id. fol. 267 v.).

31 de maig. «En 31 de mayo de 1825 se ha dado sepultura eclesiástica con cruz alzada, capa mayor y 4 acompañantes a Don PELEGRIN MISAS, adulto, catalán, natural de Sitges, en el Principado de Cataluña, casado con D.ª Josefa Rondís, que murió en comunión de nuestra Santa Madre Iglesia, recibidos los santos sacramentos y la extremaunción.» Signa «don Pedro Aznares, presbítero, cura rector de la iglesia del Rosario de Santiago de Cuba» (certificat que està entre els folis 270 i 271 del Llibre d'Obits 1808-24).

4 de juliol. En la església parroquial de la vila de Sitges, Bisbat de Barcelona, se ha celebrat lo funeral de cos present, novena i cap d'any, per l'ànima del «quondam» FRANCESC SANS i SAGARRA, solter, natural de esta parròquia, fill de Joan Sans i de Mariagna Sagarra, casats, «que d'edat de 54 anys morí el dia 5 de juny de 1821 en Puerto Príncipe de Amèrica; dit dia se li cantaren... amb assistència de 10 sacerdots» (id. id. id. fol. 272).

CAPÍTOL VII

En aquest capítol donem en primer lloc una llista dels llocs d'Amèrica en què van morir sitgetans en el primer quart del segle XIX, i quants van ser els que hi moriren:

Cuba	32
L'Havana	18
Amèrica	15
Santiago de Cuba	12
els mars d'Amèrica	12
Puerto Rico	9
Cumanà	8
Nova Barcelona	8
Bayamo	5
Veneçuela	
Veracruz	5
Maracaibo	
Santa Marta	4
Buenos Aires	3
Cartagena d'Índies	3
Montevideo	3
Puerto Cabello	3
Santo Domingo	3
Panamà	2
Baltimore	1
Barranquilla	1
Camagüey/Puerto Príncipe	1
Guaiana	1
Honduras	1
La Guaira	1
Lima	1
Manzanillo	1
Matanzas	1
Nueva España	1
Río de la Pata	1
Tabasco	1
Africa	3
lloc desconegut	5

Tot seguit exposem un índex alfabètic dels 174 sitgetans morts en el nou món, que hem detallat abans, amb els nom i cognoms, estat,

any en què van morir, lloc de defunció i data del funeral:

<i>Cognoms i noms</i>	<i>Estat</i>	<i>Any en què morí</i>	<i>Lloc</i>	<i>Data del funeral</i>
Amell i Puig, Josep	fadri	1811	mar d'Amèrica	7- 4-1821
Aravitz, Jaume	—	1801, 8	illes Terceres	10- 2-1802
Aravitz i Batlle, Magí	fadri	1803, 2	L'Havana	18- 6-1803
Aravitz i Parellada, Pau Martí	Mariàngela Sariol	1803, 1	L'Havana	1- 7-1803
Artigas i Duran, Francesc	fadri	1813	Baltimore	29- 4-1815
Artigas i Ferran, Josep	Teresa Bori	—	Amèrica	6-12-1805
Artigas i Giró, Joan	Maria Castellví	1812	Cuba	18- 6-1813
Artigas i Vila, Pau	Rita Matas	1813	Cumanà	26- 4-1814
Ballester i Aravitz, Josep	Rosa Vidal	1801	Puerto Rico	7- 3-1803
Ballester i Puig, Josep	Jerònima	1804, 3	L'Hapana	14- 6-1804
Bargalló i Guàrdias, Josep	M. ^a Francisca Artigas	1810, 5	L'Havana	23- 5-1815
Barrot i Grau, Josep	fadri	1799, 11	Bayamo	12- 8-1800
Bascós i Masó, Caterina	Antoni Miró	1809	L'Havana	27-11-1809
Bascós i Masó, Bartomeu	Maria Soler	1810, 9	Santa Maria (Cuba)	22-12-1810
Bascós i Sagarra, Francesc	fadri	1799, 7	Cuba	27- 6-1803
Batlle i Bori, Joan	fadri	?	Amèrica	13-12-1824
Batlle i Carbonell, Manuel	Mariagna Masó	?	Jamaica	26- 8-1803
Batlle i Febrer, Joan	fadri	1808, 8	Santo Tomàs (Cuba)	22- 8-1810
Batlle i Febrer, Josep	fadri	1809, 5	Veracruz	23- 8-1810
Batlle i Febrer, Anton	Francesca Batlle i Mas	1821, 9	Cuba	13- 8-1822
Bis i Aravitz, Francesc	fadri	?	Cuba	15- 1-1812
Bis i Aravitz, Pere	Josepa Benaprès i Benaprès	1821, 5	L'Havana	7- 8-1821
Bis i Palmeta, Joan	fadri	1803	Cuba	17- 2-1804
Bis i Robert, Pere	Emmanuela Ferran	1810, 9	Nova Barcelona (Veneçuela)	5-1811
Busquets i Febrer, Josep	Rita Soler	1813	Cumanà	13- 2-1814
Camps i Bis, Bartomeu	fadri	1803, 6	L'Havana	5-11-1803
Capdet, Anton	Antònia Junyent	1806, 6	Montevideo	15- 2-1810
Carbonell i Ansaplana, Francesc	Caterina Jordi	1803, 2	Matanzas (Cuba)	3- 1-1804
Comas i Planas, Sebastià	—	1803, 10	mars d'Amèrica	14- 5-1810

ALS CAIXERS AUTOMÀTICS, PREMIS AUTOMÀTICS!

Aquest número
ha estat publicat
amb l'ajuda de la
Caixa d'Estalvis
del Penedès

Caixa Penedès